

Sygn. akt V Pz 4/15

POSTANOWIENIE

Dnia 30 marca 2015 roku

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim

w składzie następującym :

Przewodniczący: **Sędzia SO Beata Łapińska**

Sędziowie: **SO Magdalena Marczyńska**

Sędzia SR del. Urszula Sipińska-Sęk (spr.)

Protokolant: asyst. sędz. Ewelina Goździk

po rozpoznaniu w dniu 30 marca 2015 r. w Piotrkowie Trybunalskim

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. P.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.

o ustalenie istnienia stosunku pracy

w przedmiocie zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. zawarte w punkcie 2 wyroku z dnia 19 grudnia 2014 roku w sprawie sygn. akt IV P 30/14 w przedmiocie nie obciążania powoda M. P. kosztami procesu

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Piotrkowie Tryb. pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. wyrokiem z dnia 19 grudnia 2014 roku oddalił powództwo M. P. przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. o ustalenie stosunku pracy oraz o zasądzenie kwoty 10.766,10 złotych oraz w punkcie 2 nie obciążył powoda M. P. kosztami procesu.

Zażalenie na powyższe postanowienie zawarte w punkcie 2 wyroku wniósł pełnomocnik pozwanego zaskarżając go w całości oraz zarzucając mu naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia a mianowicie:

1. art. 102 k.p.c. polegające na zaniechaniu zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej spółki kosztów zastępstwa procesowego pomimo nie poczynienia żadnych ustaleń pozwalających na uznanie, iż szczególne względy przemawiają za zastosowaniem dobrodziejstwa instytucji wynikającej z dyspozycji art. 102 k.p.c. w sytuacji gdy treść zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (jakkolwiek pominiętego przez Sąd pierwszej instancji) nie pozwala przyjąć, że zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek pozwalający na nieobciążanie powoda kosztami procesu,

2. art. 102 k.p.c. polegające na pominięciu zasad współzycia społecznego przy ocenie możliwości zastosowania tego przepisu na gruncie niniejszej sprawy a w szczególności w zakresie wysokości i możliwości poniesienia kosztów przez pozwaną spółkę, zasadności przerzucenia na nią odpowiedzialności finansowej za wynik sprawy, pomimo jej wygrania;

3. art. 328 § 2 w zw. z art. 361 k.p.c. polegające na całkowitym zaniechaniu ustalenia faktów stanowiących podstawę rozstrzygnięcia w zakresie odstąpienia przez Sąd od zasady wyrażonej w treści art. 98 k.p.c. jak również całkowite zaniechanie przytoczenia i wyjaśnienia podstawy prawnej orzeczenia uniemożliwiająca bądź znacznie utrudniająca pozwaną przeprowadzenie kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia;

4. art. 233 § 1 k.p.c. polegające na całkowitym pominięciu w podstawie faktycznej zaskarżonego orzeczenia zebranego w sprawie materiału dowodowego w zakresie w jakim materiał ten wskazuje w sposób jednoznaczny, że podstawa powoda w toku całego procesu nie pozwala na uznanie, iż zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek pozwalający na całkowite zaniechanie obciążania powoda kosztami postępowania.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej spółki kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem I instancji według norm przepisanych oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na zażalenia pełnomocnik powoda wniósł o jego oddalenie, zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych oraz przyznanie pełnomocnikowi powoda kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu i oświadczył, że koszty te nie zostały pokryte przez powoda w całości lub w części.

W uzasadnieniu podał, że sąd I instancji w sposób prawidłowy uznał, iż w niniejszej sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, który uzasadnia nieobciążanie powoda kosztami procesu, co wynika zarówno z przebiegu sprawy jak i ma związek z ciężką sytuacją powoda. Podniósł również, że oczywistym jest, że sąd w przedmiotowej sprawie zastosował art. 102 k.p.c. Jedynie bowiem ten przepis daje podstawę do wydania zaskarżonego rozstrzygnięcia o kosztach nie może być traktowane jako naruszenie, które miało istotny wpływ na jego kształt.

W piśmie z dnia 12 lutego 2015 roku powód M. P. wniósł o oddalenie zażalenia podnosząc okoliczności związane z trudną sytuacją materialną i zdrowotną w jakiej obecnie się znajduje.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione i czyni skutek w postaci uchylecia zaskarżonego postanowienia z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy.

Nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. oznacza niewyjaśnienie i pozostawienie poza oceną okoliczności faktycznych, stanowiących przesłanki zastosowania normy prawa materialnego, będącej podstawą roszczenia (tak orzeczenie Sądu Najwyższego z 11 marca 1998 r. III CKN 411/97 niepubl.) Nierozpoznanie istoty sprawy oznacza również zaniechanie przez sąd pierwszej instancji zbadania materialnej podstawy żądania pozwu albo pominięcie merytorycznych zarzutów pozwanego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, LexPolonica nr 333025). Powodem uchylecia werdyktu i przekazania sprawy do ponownego rozpatrzenia mogą być również braki w uzasadnieniu uniemożliwiające odczytanie motywów rozstrzygnięcia (por. orzeczenie SN z dnia 26 lipca 2007 r., V CSK 115/07, Rzeczpospolita, 27 lipca 2007 r.). Sąd jest bowiem zobowiązany do wyjaśnienia motywów podjętego rozstrzygnięcia w sposób umożliwiający przeprowadzenie kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia.

W będącej przedmiotem osądu sprawie Sąd Rejonowy odstąpił od wyrażonej w art. 98 k.p.c. zasady odpowiedzialności za wynik procesu na rzecz zastosowania regulacji wskazanej w art. 102 k.p.c. Kwestią zasadniczą było zatem ustalenie, czy po stronie powoda wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek uprawniający Sąd do skorzystania z dobrodziejstwa art. 102 k.p.c.

Tymczasem Sąd Rejonowy, mimo odstąpienia od obciążania powoda kosztami procesu, w uzasadnieniu nie wskazał ani podstawy prawnej ani motywów swojego rozstrzygnięcia. Braki w tym zakresie nie są tylko brakami uzasadnienia, o których mowa w art. 328§ 2k.p.c. Braki te uniemożliwiają przeprowadzenie kontroli instancyjnej zaskarżonego postanowienia. O ile bowiem można się domyślić, że podstawą prawną orzeczenia o kosztach stanowił art. 102 k.p.c., bo tylko ten przepis pozwala na odstąpienie od obciążania strony kosztami procesu, pomimo jego przegrania. To niedopuszczalnym jest zdaniem Sądu Okręgowego, aby Sąd w ramach kontroli instancyjnej, ustalał po raz pierwszy, czy w sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, który uprawniał Sąd Rejonowy do skorzystania z art. 102 k.p.c.. Te okoliczności jako stanowiące istotę sprawy winny być ustalone i uzasadnione przez Sąd Rejonowy. W przeciwnym wypadku rozpoznanie sprawy przez Sąd II instancji prowadziłoby do rozpoznania istoty sprawy po raz pierwszy, a w konsekwencji pozbawiłoby strony procesu jednej instancji postępowania sądowego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 lutego 2007 r., sygn. VI ACa 1002/2006, Lex Polonica nr 1625356).

Należy podkreślić, że przepis art. 102 k.p.c., który umożliwia Sądowi nie zasądzenie od strony przegrywającej całości lub części kosztów, urzeczywistnia zasadę słuszności i jako wyjątkowy – stanowiący wyłom w zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu – nie podlega wykładni rozszerzającej. Do okoliczności branych pod uwagę przez sąd przy ocenie przesłanek zastosowania dyspozycji omawianego przepisu, według doktryny, zaliczyć należy nie tylko te dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony, ale również związane z samym przebiegiem postępowania. Art. 102 k.p.c. nie konkretyzuje pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (por. m.in. postanowienie SN z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, postanowienie SN z dnia 26 stycznia 2012 r. III CZ 10/12, postanowienie SN z dnia 12 stycznia 2012 r. IV CZ 117/11, postanowieniu z dnia 11 lutego 2010 r., I CZ 112/09, postanowienie SN z dnia 20 kwietnia 2012 r. III CZ 17/12). Podstawę do jego zastosowania stanowią konkretne okoliczności danej sprawy, przekonujące o tym, że w danym przypadku obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika byłoby niesłuszne, niesprawiedliwe. Stanowią je zarówno fakty związane z samym procesem jak i leżące poza nim, a dotyczące sytuacji życiowej, stanu majątkowego stron, które powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. Zatem przepis art. 102 k.p.c. powinien być zastosowany wówczas, gdy w okolicznościach danej sprawy obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu przeciwnika byłoby rażąco niezgodne z zasadami słuszności. Zakwalifikowanie przypadku, jako "szczególnie uzasadnionego" wymaga rozważenia przez Sąd orzekający całokształtu okoliczności sprawy. Ingerencja w to uprawnienie Sądu w ramach rozpoznawania środka zaskarżenia na rozstrzygnięcie o kosztach procesu nie jest wprawdzie wyłączona, jednak ogranicza się tylko do sytuacji, gdy zastosowanie przez Sąd art. 102 k.p.c. (bądź nie) nie zostało w ogóle uzasadnione lub jeżeli nastąpiło z rażącym naruszeniem reguł przewidzianych w tym przepisie (postanowienie SN z dnia 9 lutego 2012 r. III CZ 2/12)

Taka sytuacja ma miejsce w przedmiotowej sprawie. Zaniechanie przez Sąd Rejonowy uzasadnienia zastosowania art. 102 k.p.c. (nie wskazanie szczególnych okoliczności, które legły u podstaw nieobciążania powoda kosztami procesu pomimo jego przegrania) doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy. Wyklucza to możliwość skorygowania orzeczenia Sądu I instancji poprzez wydanie orzeczenia reformatoryjnego.

Z tych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Piotrkowie Tryb. Rozstrzygnięcie

o kosztach postępowania zażaleniowego, na podstawie przepisu art. 108 § 2 k.p.c., pozostawiono Sądowi I instancji.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy

ustali i rozważy, czy w stosunku do powoda zachodzą szczególne okoliczności (jakie), które uzasadniają odstąpienie wobec niego od podstawowej zasady odpowiedzialności za wynik procesu na rzecz art. 102 k.p.c.